

которых должна строиться учебно-познавательная деятельность студентов, комплекс педагогических условий, способствующих эффективности процесса формирования эмоциональной культуры будущих учителей начальной школы средствами изобразительного искусства, этапы формирования эмоциональной культуры, методы обучения, результат процесса формирования эмоциональной культуры.

Ключевые слова: модель формирования эмоциональной культуры будущих учителей начальной школы средствами изобразительного искусства, будущий учитель начальной школы, эмоциональная культура, компоненты, методы, этапы, принципы, педагогические условия.

T. V. Stas

MODEL OF FORMING FUTURE TEACHERS' EMOTIONAL CULTURE BY MEANS OF FINE ART IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL PEDAGOGICAL TRAINING

The paper presents the model of future primary school teachers' emotional culture by means of fine art, the main components of which are: purpose, principles on which teaching and learning activities of students are built, teaching complex conditions that contribute to the efficiency of forming primary school teachers' emotional culture by means fine art, stages of forming emotional culture, teaching methods, the result of the process of forming emotional culture. Emotional culture as the quality of a personality consists of the following components: cognitive, motivational and valuable, practical and behavioral, reflective and predictive, emotional components. Components of emotional culture are interrelated and mutually influence each other: cognitive component is the basis that promotes the development of motivational and value, practical and behavioral, emotional, reflective and predictive components. Motivational and value component is the main stimulus of personality activities, in the process of which his/her emotions and skills develop and the influence of practical and behavioral component on the emotional and reflective and predictive components is determined by it. Thus, the implementation of the developed model had a positive impact on the development of future primary school teachers' emotional culture by means of the fine arts; it stimulated the process of their mastering the required knowledge and skills.

Keywords: future primary school teachers' model of emotional culture by means of fine art, future primary school teachers, emotional culture, components, methods, steps, principles, pedagogical conditions.

Подано до редакції 29.05.14

УДК: 330.131.7

Н. М. Черненко

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті уточнено сутність понять “ризик-менеджмент”, “управління ризиками”, проаналізовано провідні наукові зарубіжні школи ризик-менеджменту, розкрито сучасні аспекти та особливості ризик-менеджменту, визначено його переваги.

Ключові слова: ризик-менеджмент, управління ризиками, переваги ризик-менеджменту.

Постановка проблеми. Сучасний менеджмент передбачає управління, орієнтоване на результат. Аналіз досліджень і вивчення передового зарубіжного досвіду засвідчив, що у вітчизняній практиці спостерігається недостатність навичок у виявленні ризиків, відсутність системного розуміння взаємозв'язку між різними видами ризиків, обмежене розуміння сценаріїв «найгіршого розвитку подій». Крім того, у вітчизняних навчальних закладах ще не повною мірою застосовується координація функцій між практиками зниження ризиків та фінансування управління ризиками; при прийнятті стратегічних рішень не враховуються основи управління ризиками, не проводиться внутрішній аудит з метою отримання всебічного аналізу діяльності.

Забезпечення результативного управління навчальним закладом в сучасних умовах неможливе без ефективного управління ризиками, що вимагає дослідження закордонного досвіду та наукових публікацій

з ризик-менеджменту авторів зарубіжних наукових шкіл, що сприятиме удосконаленню як теорії та методології вітчизняної науки ризикології, так і практиці управління ризиками в освітній системі України.

Аналіз наукових досліджень. Значний науковий доробок із проблем управління ризиком включає наукові праці відомих українських та зарубіжних вчених: А. Альгіна, Т. Андерсена, І. Балабанова, Т. Бедфорд, В. Вітлінського, В. Гранатурова, Д. Галай, В. Глуценка, А. Дамодаран, Ю. Денисова, А. Заман, О. Сергєєва, О. Устенка, О. Ястремського, Г. Клейнера, Дж. Кальман, Е. Кох, М. Круї, Р. Кук, Н. Макарової, Р. Марк, Г. Монахан, Є. Уткіна, С. Ілляшенко, В. Черкасова, Г. Чернової, М. Хохлова, В. Москвіна, О. Шапкіна, А. Мура, К. Хлардена.

Проведений аналіз і узагальнення напрацьовань зарубіжних фахівців із ризик-менеджменту дав підставу вітчизняному науковцю І. Посохову [4] виділити ряд провідних наукових зарубіжних шкіл, представ-

никами яких є: американська (Д. Галая, Х. Грюнінга, А. Дамодарана, Ф. Джоріона, Дж. Кальмана, М. Круї, М. Маккарті, Р. Марка, Т. Фліна та ін.), англійська (Т. Андерсен, Т. Бедфорд, А. Гріффін, А. Заман, Р. Кук, П. Свігінг, П. Хопкін та ін.), німецька (А. Кемпф, К. Кюхнер, К. Мослер, Д. Сливка, Т. Хартман-Венделс, Д. Хесс, К. Хомбург, Ф. Шмідт, Г. Скрадін та ін.), швейцарська (Р. Embrechts, А. Gisler, М. Wüthrich, Н. Bühlmann, V. Bignozzi, М. Hofert, Р. Deprez та ін.), австралійська (Г. Монахан та ін.), японські наукові школи (Мамдани, Сугено, Цукамото та ін.) ризик-менеджменту.

Мета статті: проаналізувати сучасні аспекти ризик-менеджменту та обґрунтувати актуальність його застосування в освіті.

Виклад основного матеріалу. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив відсутність єдиного підходу тлумачення поняття «управління ризиком», по-різному визначає його риси, властивості, елементи, функції та етапи. Неоднозначність підходів пояснюється використанням різних методичних засад при вивченні цієї проблеми, оскільки управління ризиком – складне багатоаспектне і багаторівневе явище, яке характеризується складовими, що мають різноспрямований вплив на об'єкт управління.

У зарубіжній науковій літературі управління ризиками представлено як систематична і комплексна діяльність. Вчені вказують на те, що для прийняття обґрунтованих рішень необхідно враховувати ризики, їх слід оптимізувати, що під час прийняття рішень необхідно враховувати як потенційні ризики, так й історичні. У стандарті AS/NZS Standard 4360:1999 процес ризик-менеджменту визначено як систематичне використання наявних у розпорядженні менеджерів методів, способів і прийомів для вирішення завдань, що стосуються ризиків: установлення контексту, аналізу (виявлення й оцінки), впливу, моніторингу і комунікації [8].

Науковці визначають управління ризиком як багатоетапний процес, мета якого зменшити чи компенсувати збитки для об'єкта за несприятливих подій – Н. Хохлов [7, с. 16]; як процес прийняття та реалізації управлінських рішень, які мінімізують неприємний вплив на організацію збитків, викликаних випадковими подіями – Н. Макарова [2, с. 23]; як процес впливу на суб'єкт господарювання, при якому забезпечується максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків, їх обґрунтоване прийняття та зведення ступеня їх впливу до мінімальних меж, а також розробка стратегії поведінки даного суб'єкта в разі реалізації конкретних видів ризику – О. Устенко [6]; як сукупність принципів, методів і форм управління організацією та її поведінкою в зовнішньому середовищі в умовах невизначеності та конфліктності – Т. Мостенська, Н. Скопенко [3]; як сукупність методів, прийомів, заходів, що дозволяють певною мірою прогнозувати настання ризикованих подій і вживати заходів щодо виключення або зниження негативних

наслідків їх настання – В. Гранатуров [1, с. 7]; як сукупність дій економічного, організаційного і технічного характеру, спрямованих на встановлення видів, факторів, джерел ризику; оцінку величини, розробку і реалізацію заходів щодо зменшення його рівня та запобігання можливих втрат – Д. Штефаніч [5].

На нашу думку, підходи до визначення сутності управління ризиками деяких науковців є занадто широким і визначає перелік з етапів та управлінських дій ризик-менеджменту. Найбільш вдалим вважаємо визначення, що наведені в працях науковців [5; 1; 7], де розкривається системний характер поняття ризик-менеджменту.

У світовій і вітчизняній спеціальній літературі поняття управління ризиками (ризик-менеджмент) використовується в широкому і вузькому розумінні. У широкому розумінні управління ризиком (ризик-менеджмент) – мистецтво і наука про забезпечення умов успішного функціонування будь-якої виробничо-господарської одиниці в умовах ризику. У вузькому розумінні управління ризиком (ризик-менеджмент) – це процес розробки та впровадження програми зменшення будь-яких випадково виникаючих збитків.

Більшість вітчизняних науковців поняття «ризик-менеджмент» і «управління ризиками» розглядають як синоніми. Для зручності в англійській мові замість довгого визначення управління з урахуванням ризику використовують ризик-менеджмент, що у перекладі трансформувалося в управління ризиками. Однак, О. Старостіна, В. Кравченко стверджують, що варто завжди пам'ятати, що ризик-менеджмент – це не безпосереднє управління ризиками, а керування навчальним закладом з урахуванням ризику.

Ризик-менеджмент в освіті визначаємо як один з напрямків сучасного менеджменту, що вивчає проблеми управління ризиками, що виникають у діяльності навчального закладу. Традиційно науковці у теорії та практиці ризик-менеджменту виділяють три основних напрямки: по-перше, розробка системи заходів, спрямованих на попередження та профілактику ризиків (постійний аналіз напрямків діяльності навчального закладу дозволить менеджеру освіти своєчасно вживати заходів щодо запобігання загроз зовнішнього та внутрішнього середовища, своєчасно їх нейтралізувати); по-друге, мінімізація негативних наслідків, які можуть заподіяти ризики напрямкам діяльності навчального закладу (ризикована поведінка завжди дає можливість реалізувати як плюси, так і мінуси прийнятих рішень, завданням менеджера освіти є зниження витрати ризикового рішення і збільшення можливості навчального закладу); по-третє, напрям пов'язаний з можливістю отримувати в ситуації ризику додаткові доходи чи інші переваги шляхом раціонального використання ситуації.

Аналіз провідних наукових зарубіжних шкіл дає можливість стверджувати, що найбільш відомою школою у теорії фінансового ризику та ризик-менеджменту з 1955 року є американська школа, нау-

ковці якої зробили суттєвий внесок у дослідження банківських ризиків, корпоративного та фінансового ризик-менеджменту, оцінки капіталу, управління портфельними капіталами, принципів і методик стратегічного ризик-менеджменту. Науковці американської школи у своїх працях об'єднали різні галузі знань ризику, а саме: економічне обґрунтування його поведінкових аспектів, фінансову оцінку, безпосередньо управління ризиком, і вперше надають його повну картину; показують побудову організаційного зв'язку між функціями управління ризиком у компанії: стратегією, фінансами і поточною діяльністю, для того, щоб інструменти і результати оцінки визначалися процесом прийняття рішень. Дослідження Дж. Кальман спрямовані на управління та контроль ризиків, ризиків фінансування і фінансового управління.

Книгу науковців американської школи М. Круї, Д. Галає і Р. Марка «Основи ризик-менеджменту» визнано Міжнародною асоціацією професійних ризик-менеджерів – *Professional Risk Manager's International Association (PRMIA)* як основний посібник для підготовки до іспиту початкового рівня сертифікації – «Асоційований професійний ризик-менеджер» – *Associate Professional Risk Manager (APRM)*. Тобто, це дослідження з оптимізації та управління ризиками, в якому визначено випробувані методи попередження, реагування та ефективного зниження операційного, ділового та фінансового ризиків; стратегії, які допоможуть компанії стати організацією адаптивного типу – організацією, яка сприймає ризик як нову можливість, завдяки якій можливо зробити управління ризиками обов'язком майже кожного співробітника і впровадити найважливіші поняття ризик-менеджменту на всіх рівнях управління.

Отже, ефективне корпоративне управління, безумовно, потребує немалих зусиль, особливо в періоди економічної та фінансової невизначеності, потоки капіталу спрямовані в ті країни, які готові вжити ці зусилля, гарне (якісне) корпоративне управління може покращити ситуацію.

Суттєві досягнення в розвиток теорії та практики ризик-менеджменту внесли англійські науковці-економісти, які зазначають, що підвищується актуальність ефективного управління ризиками, оскільки відсутність або помилкове управління ризиками може мати руйнівні наслідки на організації та економіку в цілому. Вчені стверджують про необхідність застосування імовірнісного аналізу ризику з метою кількісної оцінки ризику у ситуаціях, коли класичний статистичний аналіз важко або неможливо використати.

Англійські економісти розглядають фундаментальні поняття невизначеності, її відносини з імовірністю, межі з кількісною оцінкою невизначеності, зосереджуються на концептуальних і математичних основах, що покладені в основу кількісного визначення, інтерпретації та управління ризиками. Вчені розглядають як стандартні, так і важливі нові теми: використання експертної оцінки невизначеності.

Аналіз ефективних та помилкових дій корпорацій зі створення, управління власною репутацією та репутаційними ризиками розглядає А. Гріффін. Репутаційний ризик пов'язує з проблемою створення вартості у своїх працях А. Заман, де обґрунтовує цілісне уявлення щодо репутаційного ризику і управління ним, презентує методи управління репутаційним ризиком і досліджує вплив керівництва на управління репутаційним ризиком. Отже, в умовах сьогодення репутаційні ризики є ключовим чинником конкурентоспроможності організації, однак організації повинні реагувати на всі види ризиків, з якими вони стикаються.

Англійські економісти також розглядають управління фінансовими ризиками підприємства, визначають всі інструменти, необхідні для створення і функціонування системи управління ризиками, а також визначають цілу низку якісних і кількісних методів, які можуть бути використані для ідентифікації, моделювання та оцінки ризиків, а також описи стратегій щодо їх зниження.

Німецька наукова школа ризик-менеджменту ґрунтується на класичних працях, суттєві досягнення в теорії управління ризиками спрямовані на застосування нечітких моделей для аналізу даних і розвідки, які можна негайно застосовувати у власних проектах. Науковці наводять багато різних прикладів, у яких нечіткі моделі використовуються для створення складної системи планування. Управління ризиками зосереджено на дослідженнях, які ґрунтуються на сучасній мікроекономіці та емпіричних положеннях, такий підхід є необхідним через тісні зв'язки між різними видами ризику (ринковий, кредитний, ліквідності та операційний) і етапами процесу управління ризиками (вимірювання, управління ризиком).

Істотні досягнення у розробленні сучасної теорії з оцінки ризику відбулися у лабораторії з ризик-менеджменту (*RiskLab Switzerland*) Швейцарії. Слід констатувати, що активно брали участь також фахівці Базельського комітету з банківського нагляду – розробника світових стандартів Базель II та Базель III.

Науковцями Австралії розроблено маркетингову стратегію для управління кредитним та операційним ризиком, взято участь у розробленні першої версії програми для управління ризиками SAS. Запропонований посібник [10] висвітлює управління ризиками на підприємстві і розкриває методологію досягнення стратегічних цілей, ретельно вивчає управління операційними ризиками, дозволяє використовувати ERM-методологію в організації, розкриває використання ERM для розширення можливостей компанії і підвищення її конкурентоспроможності.

Необхідно зазначити існування та плідну працю японської наукової школи (Мамдані, Сугено, Цукамото), використовуючи нечітку логіку та нечіткі множини [9].

Враховуючи досвід відомих зарубіжних шкіл ризик-менеджменту, ми дійшли висновку, що діяльність кожного підприємства/організації/установи завжди пов'язана із ризиком та можливими втратами, що потре-

бує певного механізму, який би дозволив найраціональнішим способом врахувати ризик та мінімізувати втрати. Таким механізмом є ризик-менеджмент (управління ризиком).

Визначено переваги ризик-менеджменту, а саме: ризик-менеджмент є основою для підвищення ефективності стратегічного планування; поліпшує ефективність/результативність діяльності навчального закладу; сприяє оптимальному використанню ресурсів навчального закладу; сприяє більшій відкритості діяльності керівництва і поліпшує комунікації; забезпечує вище керівництво коротким оглядом головних ризиків, з якими стикається навчальний заклад, а також відомостями про ресурси, виділені для впливу на вірогідні ризики; сприяє запобіганню ризиків у навчальному закладі, надаючи менеджерам освіти ефективну й послідовну методологію вивчення ризиків.

Висновки. Узагальнюючи представлені точки зору провідних науковців щодо управління ризиками та враховуючи основні положення теорії управління, можна зробити наступні висновки:

- існуючі теоретичні підходи до неоднозначного визначення ризик-менеджменту недостатньо повно його характеризують, оскільки більшість з них розглядають ризик-менеджмент як процес впливу на об'єкт управління з метою пошуку можливих шляхів зменшення, а не запобігання ризику; однак такий підхід не спря-

мований на розроблення попереджувальних заходів щодо уникнення майбутніх ризиків.

- ризик-менеджмент виступає дієвим інструментом управління навчальним закладом в мінливих сучасних умовах (економічна, політична нестабільність, інформаційний прогрес та ін.);

- ризик-менеджмент визначаємо як сукупність управлінських дій інтегрованого характеру, спрямованих на виявлення, аналіз і регулювання ризиків (у рамках зазначеного вище підходу управління ризиком розглядаємо як процес впливу на об'єкти навчального закладу, за якого забезпечується максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків, попереджувальні дії, їх обґрунтоване врахування при прийнятті управлінських рішень менеджером освіти та запобігання ризиків);

- основною метою ризик-менеджменту є забезпечення максимальної ефективності управління ризиками у навчальному закладі;

- існуючі підходи та методики щодо вирішення окремих проблемних аспектів ризик-менеджменту як дієвої системи управління ризиком у навчальному закладі й досі у вітчизняній науці і практиці не узагальнені, хоча існує нагальна потреба у створенні комплексної системи управління ризиками у навчальних закладах, яка враховувала би сучасні тенденції розвитку економічних, політичних та інших процесів у країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гранатуров В. М. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісні оцінки: монографія / В. М. Гранатуров, І. В. Литовченко, С. К. Харічков; за наук. ред. В. М. Гранатурова. – Одеса: Ін-т проблем ринку та екон.-екол. досліджень НАН України, 2003. – 164 с.

2. Макарова Н. Риск-менеджмент (методологія управління ризиками в організації): учебное пособие / Н. Н. Макарова. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2009. – 88 с.

3. Мостенська Т. Л. Ризик-менеджмент як інструмент управління господарським ризиком підприємства / Т. Л. Мостенська, Н. С. Скопенко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 3. – С. 72-79.

4. Посохов І. М. Аналіз досліджень зарубіжних наукових шкіл ризик-менеджменту: [Електронний ресурс] / І. М. Посохов // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013.

– № 4. – С. 164-172. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.

5. Управління підприємницьким ризиком / за заг. ред. д. е. н. Д. А. Штефаніча. – Тернопіль: «Економічна думка», 1999. – 224 с.

6. Устенко О. Л. Теория экономического риска: монография / О. Л. Устенко. – К.: МАУП, 1997. – 164 с.

7. Хохлов Н. В. Управление риском: учеб. пособ. для вузов / Н. В. Хохлов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 239 с.

8. 166ASINZS Risk Management Standart4360:1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.riskmanagement.com.ua>.

9. Mamdani E. An Experiment in Linguistic Synthesis with Fuzzy Logic Controller / E. Mamdani, S. Assilian // Int. J. Man-Machine Studies. – 1975. – Vol. 7. – № 1. – P. 1-13.

10. Sweeting P. Financial Enterprise Risk Management (International Series on Actuarial Science) / P. Sweeting. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 564 p.

REFERENCES

1. Granaturov, V. M., Lytovchenko, I. V., Kharichkov, S. K. (2003). *Analiz pidpriemnytskykh ryzykiv: problemy vyznachennia, klasyfikatsiia ta kilkisni otsinky* [Analysis of entrepreneurial risks: problems of definition, classifications and quantitative assessments]. Odesa: Institut problem rynku ta ekonom.-ekol. doslidzhen NAN Ukrainy [in Ukrainian].

2. Makarova, N. N. (2009) *Risk-menedzhment (metodolohiia upravleniia riskami v organizatsii)* [Risk-management (methodology of risks administration in organization)]. Tomsk: Izd-vo Tomskoho politekhnicheskoho universiteta [in Russian].

3. Mostenska, T. L., & Skopenko, N. S. (2010). *Ryzik-menedzhment yak instrument upravlinnia hospodarskym ryzykom pidpriemstva* [Risk-management as tool of management economic risk of enterprise]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho*

universytetu. *Ekonomitsni nauky – Bulletin of Zaporizha National University. Economic sciences*, 3, 72-79 [in Ukrainian].

4. Posokhov, I. M. (2013). Analiz doslidzhen zarubizhnyh shkil ryzyk-menedzhmentu [Analysis of research foreign scientific schools of risk-management]. *Marketynh i menedzhment innovatsii – Marketing and Management of Innovations*, 4, 164-172. Retrieved from <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua> [in Ukrainian].

5. Shtefanych, D. A. (Eds.). (1999). *Upravlinnia pid-priemnytskym ryzykom [Business risk management]*. Ternopil: «Ekonomichna dumka» [in Ukrainian].

6. Ustenko, O. L. (1997). *Teoriia ekonomicheskoho riska [Theory of economic risk]*. – Kyiv: MAUP [in Ukrainian].

7. Khokhlov, N. V. (1999). *Upravlenie riskom [Risk management]*. Moscow: YUNITI-DANA [in Russian].

8. 166ASINZS Risk Management Standart4360:1999. Retrieved from www.riskmanagement.com.ua.

9. Mamdani, E. & Assilian, S. (1975). An Experiment in Linguistic Synthesis with Fuzzy Logic Controller. *Int. J. Man-Machine Studies*, 1 (7), 1-13.

10. Sweeting, P. (2011) *Financial Enterprise Risk Management (International Series on Actuarial Science)*. Cambridge: Cambridge University Press.

Н. Н. Черненко

РИСК-МЕНЕДЖМЕНТ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

В статье уточнена сущность понятий "риск-менеджмент", "управление рисками", проанализированы ведущие научные зарубежные школы риск-менеджмента, раскрыты современные аспекты и особенности риск-менеджмента, определены его преимущества.

Ключевые слова: риск-менеджмент, управление рисками, преимущество риск-менеджмента.

N. M. Chernenko

RISK-MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCHES

In the article modern aspects of risk-management are analyzed and relevance of their usage in education is substantiated. It is specified that existing approaches to a definition of the notion "risk-management" are insufficient, as many of them consider risk-management as a process of influence on the object of management with a purpose of searching possible ways of risk reduction. However, such approach isn't directed to the development of preventive measures of risks. It is specified that "risk-management" is a complicated, profound and multidimensional definition, because of containing the totality of administrative actions which are directed to identification, analyzing and regulation of risk. Within the limits of this approach the term "risk management" is defined as a process of influence on the objects of educational institutions, by which preventing actions, their substantiated consideration in administrative decision-making by educational manager and risks prevention take place. General conclusion of foreign and domestic experience enables to outline the risk-management advantages, notably: risk-management is a ground for increasing strategic planning effectiveness; it improves activity effectiveness of educational institute; contributes to optimal usage of educational institutions' resources; contributes to administration activity transparency and improves communications; ensures top management with the abstract of main risks with which educational institution faced and statements about resources that dedicated for influence on possible risks; contributes to risks prevention at educational institution, gives educational managers an effective and logical methodology of study risks. Analysis of modern scientific works enables to make a conclusion that existing approaches and methods of solving certain problem aspects of risk-management as active system of risk administration in educational institution still have not been generalized in the science of our country. There are requirements in creation of complex system of risks administration in educational institutes, which will take modern tendencies of economic, political and other processes development in the country into consideration. It is determined that risk-management is active tool of educational institution's administration in changeable modern conditions (economic, political instability, informational progress etc.).

Keywords: risk-management, risks administration, preferences of risk-management.

Подано до редакції 09.06.14